

Meninger

Det vi ikke snakker om når vi snakker om volden i Bergen

Et kort øyeblikk handlet den offentlige samtalen om volden. Men så delte Jon Helgheim et usladdet bilde.

Kronikk
Anki Gerhardsen

Mediekritiker og redaktør for Lytring

Fakta først: En ung gutt, en russ, ble sparket ned og banket opp på høylys nasjonaldag i Bergen sentrum. Fire andre ungdommer, alle med innvandrerbakgrunn, er under etterforskning for grov kroppsskade. På videoen fra voldshendelsen, som nå er overalt i sosiale medier, ligger gutten i den blå russedressen på bakken, mens angriperne sparker og slår kroppen hans. Han er fullstendig vergeløs. Det ser helt forferdelig ut.

Et kort øyeblikk handlet den offentlige samtalen om volden. Om gutten på bakken og det absurde i at barn, helt usjenernt, får seg til å utøve så grov vold.

Men så delte Fremskrittspartiets Jon Helgheim, leder for justiskomiteen på Stortinget, et usladdet bilde fra videoen på sin Facebook-vegg. Da var det som om offentligheten trakk et lettelsens sukk. Pressen fikk en mulighet, kommentariatet i sosiale medier fikk en mulighet, og alle grep den begjærlig.

Nå trengte vi ikke snakke om vold eller kriminalitetsstatistikk blant ungdommer fra en del andre kulturer. Eller at SSBs statistikk viser at den øker. Unge menn med bakgrunn fra afrikanske land og Midtøsten peker seg særlig ut. Blant mannlige innvandrere i alderen 15-24 fra Irak og Somalia er det nå 1200 siktelsers pr. 1000 innbygger, ifølge SSB.

I volds- og mishandlingssaker står innvandrerbefolkningen bak om lag 25 prosent av siktelsene, til tross for at de kun utgjør drøyt 17 prosent av det norske folk.

Omsorg for rettsstaten

Nå kunne vi snakke om Helgheim i ste-

det. At han delte et bilde som kunne identifisere gjerningspersonene. Og at slikt skal man ikke gjøre i en rettsstat. Det hjalp ikke at Helgheim umiddelbart sladdet bildet han hadde lagt ut. Eller at han ba om at debatten måtte handle om det vesentligste. Nå var medienes fokus satt, og her har det holdt seg siden.

Dagsnytt 18 kaller inn jurist Anine Kierulf for å høre hva hun mener om Helgheims billeddeling. Dagsrevyen henter inn ordføreren i Bergen som forteller om lynsjestemningen som nå har bredd seg. Nettavisen skriver at SV vil ha Helgheims posisjon i justiskomiteen vurdert. Dagbladet publiserer et innlegg av en far til et annet voldsoffer. Billedelingen gjør ham bekymret.

Omsorgen for rettsstaten står altså i medienes sentrum. Som den største selvfølge. Men så selvfølgelig er det ikke bestandig.

Hemsedal-saken

I 2016 preget den såkalte Hemsedal-saken mediebildet. Tre etnisk norske menn sto tiltalt for voldtekt av en 18 år gammel kvinne. Mennene ble frifunnet, først i tingretten og senere i to runder i lagmannsretten. Samtidig ble de dømt til å betale kvinnen 300.000 kroner i erstatning. Etter den endelige frifinnelsen publiserte den fornærmede kvinnen mennenes navn på Facebook. Publiseringen fikk massiv oppmerksomhet, men helt annerledes enn den Helgheim fikk.

Dagbladet kåret den unge kvinnen til «Årets navn» i 2016. Hun fikk også «Jentepriisen 2016». Den ble delt ut av juryleder og tidligere justisminister Knut Storberget fra Arbeiderpartiet. Storberget roste kvinnen og kalte henne modig. Aftenposten gjenga en NTB-sak om tildeelingen, men journalisten stilte ikke den tidligere justisministeren et eneste spørsmål om rettsstaten. Ikke SV heller.

Hvorfor ikke? Hvorfor var det ingen som bekymret seg for de frikjente mennenes rettssikkerhet? Vi skjønte jo at navngivningen ville få konsekvenser. Mennene ble utsatt for grov trakassering

En russ ble banket opp på åpen gate i Bergen 17. mai. Fire mindreårige er mistenkt i saken. Foto: Skjermdump fra voldshendelsen i Bergen

og vold. Hvorfor var det ingen som spurte den tidligere justisministeren hva han holdt på med? Handler det om at Hemsedalssaken skjedde i 2016, mens vi nå er i 2026? At vi som samfunn har modnet?

Journalister stemmer rødere

Jeg tror ikke det. Jeg tror det handler om det det alltid handler om. De subtile signalene som forteller journalister hvilke saker som skal lages, og hvilke som ikke skal lages. Hvilken vinkling som er rett, og hvilken som er feil. Hvem vi skal heie på, og hvem vi skal stille til veggs. Brune versus hvite. Minoritet versus majoritet.

Og til en viss grad fortsatt: kvinner versus menn.

For en knapp måned siden ble den årlige Medieundersøkelsen presentert. Der får vi blant annet vite hvilke politiske partier norske journalister stemmer på. Kort oppsummert stemmer de langt rødere enn befolkningen for øvrig. Mer enn halvparten plasserer seg til venstre for sentrum i norsk politikk. 31 prosent stemmer Rødt, SV eller MDG. Kun 4 prosent stemmer på Frp, mens i befolkningen for øvrig er tallet for tiden 31.

Det betyr ikke at journalistene favoriserer venstresiden i nyhetsdekningen. Langt i fra. Men det betyr at flertallet fil-

Informasjon

Aftenpostens debattredaksjon
Debattredaktør: Erik Tornes
Adresse: Aftenposten, Debatt,
Boks 1178, 0107 Oslo

Kronikker/debattinnlegg på nett

aftenposten.no/meninger
Aftenposten returnerer ikke artikler som blir sendt på papir.

Kronikk

E-post: kronikk@aftenposten.no
Kronikk: maks 6000 tegn inkl. mellomrom. Legg ved portrettfoto.

Debatt

E-post: debatt@aftenposten.no
Hovedinnlegg: 3000 tegn inkl. mellomrom. Legg ved portrettfoto. Kortinnlegg 400-1500 tegn.

trerer verden gjennom det samme verdsettet. Ikke bare det. Den journalisten som tenker annerledes, vil nødvendigvis merke hvilket verdsett som gjelder.

Da jeg satt i Ytringsfrøhetskommissjonen, gjennomførte vi en spørreundersøkelse for å finne ut hvordan journalister opplevde ytringsrommet i arbeidshverdagen. 21 prosent svarte at de hadde opplevd ubehagelig motstand internt i forbindelse med sitt journalistiske virke. Flere tidligere undersøkelser peker i samme retning. I Medieundersøkelsen i 2016 svarte 24 prosent at de la bånd på seg av frykt for stigmatisering fra kollegaer.

Sympati og antipati

Jeg vet ikke hva slags temaer som utløser selvsensur, men jeg tviler på at artikler om Jon Helgheims faderer er en del av tabusjiktet. Men kan det hende voldsstatistikken blant innvandrere er det?

Gapet mellom godviljen i 2016 og fordommelsen i 2026 forteller at det kan-

skje ikke handler om prinsipper, men om sympati og antipati. Det er forferdelig med en ung kvinne som sier hun ble voldtatt. Det er litt mindre forferdelig med en ung, hvit gutt som blir banket opp av brune. Men hva hvis det var fire hvite bergensere som banket opp en jente fra Somalia? Ville alle nyhetssendingene også da handlet om de hvite guttens rettssikkerhet?

Mangfold i arbeidsstokken er et krav som også pressen forholder seg aktivt til. Men ofte handler det om å finne mennesker med ulik hudfarge og ulik seksuell legning. Hvis de allikevel deler det samme verdsettet og den samme forståelsen av verden, blir mangfoldet bare et optisk bedrag. Det kan true tilliten til pressen. Den er allerede skjor. Og hvis ikke enda flere lesere skal skifte fra redaktørstyrte medier til nettsteder som har tabusjiktet som spesialfelt, er noe nødt til å skje i rekrutteringsprosessen fremover.

Det eksisterer ingen skipstunnel, Aftenposten

Debatt

Elisabeth Hatlenes

Innsatsgruppen for Stad skipstunnel

Sverre Øvreid Steen

Innsatsgruppen for Stad skipstunnel

Aftenpostens Andreas Slettholm skriver at det eksisterer to Stad skipstunneler.

Det som faktisk eksisterer, er et av de mest værutsatte havstykke langs norskekysten. Det som eksisterer, er venting, omseilinger og uforutsigbarhet i en av landets viktigste verdiskapingsakser.

Og det er problemet: Det eksisterer ingen skipstunnel.

Virkeligheten langs kysten

Slettholm har rett i én ting: Dette handler om mer enn tunnel. Men når han hevder at prosjektet først og fremst lever videre som symbolpolitikk og regional identitet, overser han noe vesentlig: den operative maritime virkeligheten langs kysten.

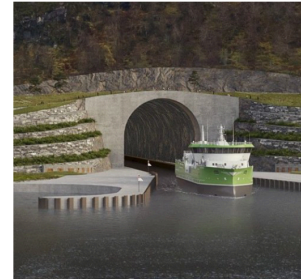
For dette handler ikke bare om spart reisetid. Det handler om regularitet, sikkerhet og forutsigbarhet for fartøy som faktisk opererer langs kysten.

I 2011 skrev VG-bautaen Olav Versto at usikkerhet rundt reisetid og leveringstid i seg selv har en kostnad. Kommentaren ble skrevet etter en tur med avistegnere Roar Hagen, som selv skrev og tegnet fra Stad. Versto pekte på regularitet og forutsigbarhet som noe av den egentlige verdien ved tunnelen - forhold som i liten grad fanges opp når prosjekter reduseres til spørsmål om trafikkgrunnlag og spart reisetid.

Misvisende bilde

Mange kritikere peker på at enkelte aktører har uttrykt skepsis til prosjektet. Men det gir et misvisende bilde av hvordan sjøtransport faktisk fungerer langs kysten. Det er ikke konsernledelser i Oslo som avgjør rutevalg til sjøs. Det er kapteinen som må ta beslutninger ut fra vær, sikkerhet og regularitet.

I en undersøkelse blant medlemmene

Slik kunne skipstunnelen sett ut.

Illustrasjon: Kystverket / Multiconsult / Link Arkitektur / NTB

i Kystrederiene svarer 80 prosent at de vil bruke tunnelen på regulær basis. Det sier langt mer om den operative virkeligheten langs kysten enn enkeltutspill fra kommunikasjonsavdelinger i Oslo, langt fra Stad i vinterstorm.

Hva måles?

Slettholm peker også på at flere samferdselsprosjekter andre steder i landet er svake samfunnsøkonomisk. Det har han rett i. Men konklusjonen hans blir likevel at Stad bør legges bort. Da hopper han over det viktigste spørsmålet: Hva er det samfunnsøkonomien faktisk måler, og hva er det den ikke måler?

Når analyser i hovedsak verdsetter trafikkgrunnlag og spart reisetid, men i liten grad fanger opp sårbarhet i transport, operasjonell risiko og betydningen av robust kystinfrastruktur, blir også beslutningsgrunnlaget snevrere enn virkeligheten det forsøker å beskrive.

For sjøfart, fiskeri og havbruk er ikke Stad et symbolprosjekt eller en utkant. Det er en flaskehals i en av landets viktigste verdiskapingsakser.

Den egentlige diskusjonen bør derfor ikke kun handle om hvorvidt tunnelen er lønnsom på papiret. Spørsmålet er hva det koster å la være.

I debatten om Stad skipstunnel virker det tidvis som om kritikerne kjenner prisen på alt, men verdien av svært lite.

Det er kanskje den egentlige diskusjonen.

Avstand gir ikke bedre evaluering av bistand

Debatt

Per Øyvind Bastøe

Evalueringssrådgiver

Det er ikke overraskende at tidligere utviklingsminister Anne B. Kristiansen i Aftenposten forsvarer flyttingen av evalueringssrådgiveren fra Norad i Oslo til Norec i Førde. Mindre overbevisende er det at hun omtaler flyttingen som en styrking, uten å drøfte risikoen ved at etablert fagmiljø ble oppløst og en ny evalueringssrådgiver måtte bygges opp fra grunnen av.

God evaluering bygger på troverdighet, nytteverdi og uavhengighet. Uav-

hengighet skapes ikke av geografisk avstand, men av ansvar for budsjett og ansettelser, profesjonell oppreden og vern mot påvirkning fra ledelsen og dem som evalueres. Troverdighet og nytteverdi krever relevans, kompetanse og kontekstforståelse. Da er lang avstand og begrenset erfaring en ulempe. Noe erfaring fra et tilsvarende forsker i Karlstad i Sverige også viser.

Evaluering av norsk utviklingsamarbeid er for viktig til å bli et langsiktig eksperiment. Spørsmålet er hvor lang tid dette vil ta, og hvor stor risikoen er ved å stå uten en troverdig og velfungerende evalueringssrådgiver. Behovet for god evaluering er akutt allerede nå.